

SAMRÅDSTALE

Arrangement:	Samråd om bogmoms /ebøger	9. april 2013
Åbent eller lukket:	Åbent	
Dato og klokkeslæt:	D. 18. april kl. 9.00	
Sted:	Christiansborg	
Taletid:	ca. 5 min.	
Forventet antal deltagere:		
Andre forhold ministeren bør være opmærksom på:	Samrådet har også deltagelse af skatteministeren, som besvarer 3 af de 4 stillede spørgsmål	
Kontaktperson:	Michael Winding	

Indledning

Der er stillet 4 spørgsmål til samrådet, hvoraf de 2 – spørgsmål Æ og Å – er stillet til skatteministeren, mens spørgsmål AC er stillet til begge ministre, og spørgsmål Ø er stillet til mig.

For så vidt angår spørgsmål AC, henviser jeg til skatteministerens besvarelse.

Samrådsspørgsmål Ø:

Ministeren bedes redegøre for de kulturpolitiske konsekvenser på bogmarkedet af at afskaffe eller sænke bogmomsen, blandt andet baseret på erfaringerne i andre lande f.eks. Sverige, hvor man har sænket bogmomsen.

Jeg vil nu besvare spørgsmål Ø, hvori der bedes om en redegørelse for de kulturpolitiske konsekvenser på bogmarkedet af at afskaffe eller nedsætte bogmomsen, blandt andet baseret på erfaringerne i an-

dre lande f.eks. Sverige, hvor man har sænket bogmomsen.

Det er vigtigt at understrege, at udviklingen inden for et område som for eksempel befolkningens læsevaner må antages at ske på baggrund af et komplekst samspil mellem mange faktorer som blandt andet landets kultur og sociale, økonomiske og politiske forhold.

Det er ligeledes vigtigt at understrege, at bogmomsens størrelse blot er én af mange faktorer, der kan spille en rolle på området. Det skal også bemærkes, at vi ikke kan sige noget sikkert om de præcise årsagssammenhænge på området.

De svenske erfaringer

Sverige sænkede d. 1. januar 2002 momsen på papirbøger fra 25 % til 6 %. Derudover omfattede den svenske momsnedsettelse på bøger også: brochurer, aviser, tidsskrifter, musiknoder, kort, hæfter og programmer. Men ikke E-bøger, hvor momsen er 25 %.

Samtidig med momsnedsettelsen nedsatte den svenske regering en kommission, "Bokpriskommissionen", der skulle overvåge konsekvenserne af momsnedsettelsen. Kommissionens afsluttende rapport forelå i 2005, og siden da har det svenske sidestykke til Danmarks Statistik fulgt udviklingen.

Det fremgår af Bokpriskommissionens slutrapport fra 2005, at momsnedsettelsen først og fremmest

skete på baggrund af et politisk ønske om at stimulere læsningen og aktivere nye læsere. Der var altså ikke tale om et initiativ, som skulle styrke en branche i krise.

Hvordan er det så gået i Sverige?

Bogpriser

Når det gælder bogpriserne, viste Bokpriskommis-sionens slutrapport fra 2005, at bogpriserne i 2001-2004 kun var faldet med godt 7 %. I boghandelen var faldet på ca. 6 %, mens det i bogklubberne var på ca. 9 %.

Prisfaldet var således væsentligt mindre end man kunne forvente ved en nedsættelse af momsen på 19 %, og prisfaldet var mest slået igennem på skøn- og børnelitteratur, mens priserne på faglitteratur slet ikke var faldet i samme periode.

Bogsalget

Når det gælder bogsalget, viste Bokpriskommissio-nens slutrapport fra 2005 en vis stigning umiddelbart efter momssænkningen.

Men af rapporten fra den svenske regerings littera-turudredning fra 2012, "Läsandets kultur", fremgår det, at boghandlernes omsætning på bøger i perio-den 2002 til 2011 faktisk var faldet med 28 %.

Udviklingen i bogpriser og bogsalg er interessant. Men den fortæller os først og fremmest noget om bogbranchens situation. Kulturpolitisk set er det

imidlertid af større interesse at se på udviklingen i befolkningens læsning.

Effekter for læsningen

Udgangspunktet for den svenske moms-senkning på bøger var som nævnt et ønske om at stimulere befolkningens læsning og aktivere nye læsere.

Hvordan er dét så gået?

Da Bokpriskommissionens slutrapport blev udfærdiget i 2005, antydede de foreløbige resultater, at befolkningens læsning generelt var øget, men at sænkningen desværre ikke havde medført den ønskede udvidelse i bredden af læserskaren.

Tværtimod syntes udviklingen for de grupper, der ikke læste, faktisk at være gået den modsatte vej. De ikke-læsende grupper var ikke blevet mere læsende, mens de allerede-læsende grupper var blevet mere læsende.

Den svenske regerings litteraturudrednings rapport Läsandets kultur fra 2012 synes at bekræfte konklusionerne fra 2005. Tendensen er, at særligt de yngre generationers læsevaner og -færdigheder er blevet ringere.

Konklusion

For at opsummere, så er de svenske erfaringer, at en del af nedsættelsen af bogmomsen ikke nåede frem til forbrugerne i form af lavere bogpriser.

Når det gælder bogsalget, synes der at have været en umiddelbar positiv effekt af momsnedsettelsen i Sverige. Men set over en længere periode er boghandlernes omsætning på bøger faldet i Sverige. Vi ved dog ikke med sikkerhed, hvad denne udvikling skyldes. Der kan for eksempel også være tale om en effekt af finanskrisen. Vi ved det som sagt ikke.

Udviklingen i bogpriserne og i bogsalget kan som nævnt fortælle os noget om bogbranchens situation. Men kulturpolitisk er det som nævnt mere interessant at se på udviklingen i befolkningens læsning.

Tendensen i Sverige har været, at befolkningens læsning generelt er øget, men at der desværre ikke er sket en udvidelse i bredden af læserskaren. Tværtimod synes udviklingen for de grupper, der ikke læste, faktisk at være gået den modsatte vej.

Hvordan har udviklingen i Danmark så været?

Når det gælder den voksne befolkning, så viser Kulturministeriets seneste kulturvaneundersøgelse, at andelen af voksne danskere, som læser/hører skønlitteratur dagligt eller ugentligt, er steget markant fra 1993 til 2012 – fra 29 % til 45 %.

Den viser også, at andelen af voksne danskere, der aldrig læser skønlitteratur, i perioden 1993 til 2012 faktisk er faldet fra 31 % til 21 %. Med til billedet hører også, at færre læser fag litteratur, formentlig fordi det er så nemt at gå på nettet og google sig frem til det man gerne ville have læst i en faglitteraturbog. Men vi ved det desværre ikke.

Kulturvaneundersøgelsen fortæller også, at der for voksne er den sammenhæng mellem alder og læsning af skønlitteratur, at jo ældre man er, desto mere læser man.

Når det gælder børn, fortæller kulturvaneundersøgelsen, at mange danske børn læser i større eller mindre grad. Kun 13 % læser aldrig bøger.

Når det gælder mangfoldigheden i udbuddet i Danmark, ser vi, at antallet af udgivelser af dansk skønlitteratur med dansk originalsprog i perioden 2002-2011 er steget fra 495 til 732 titler. Når det gælder skønlitteratur for børn, er antallet af udgivelser med dansk originalsprog i samme periode steget fra 572 til 915.

Alt i alt synes jeg faktisk ikke, at det ser så ringe ud i Danmark.

Jeg tillader jeg mig at konkludere, at de svenske erfaringer i hvert fald ikke umiddelbart tyder på, at en sænkning af bogmomsen vil være et specielt virkningsfuldt instrument til, at vi i Danmark opnår vores kulturpolitiske målsætninger om at få endnu flere mennesker til at læse.

Med til billedet hører også, at Skatteministeriet skønner, at en nedsættelse af den danske moms på bøger til 6 % svarende til den svenske vil medføre et provenutab i størrelsesordenen 425 mio. kr.

Hvis vi forestiller os, at vi i Danmark besluttede os for at støtte læsningen med nye penge i denne størrelsesorden, så ville der være langt mere effektive og målrettede instrumenter at anvende end en nedsættelse af bogmomsen.

Jeg sigter til de instrumenter, som vi i dag allerede bruger i Danmark såsom støtte til forfatterne, støtte til litteraturformidling og støtte til bibliotekerne.

Jeg vil tilføje, at jeg – som tidligere udmeldt – vil supplere disse tiltag med et kommende læsefremmende initiativ, som skal forøge befolkningens læselyst. Ja jeg har sat mig som mål, at Danmark skal være en nation af litteraturlæsere.